

ΠΑΝΟΥ ΕΥΑΓ. ΜΕΓ-ΜΑΡΙΑΗ

ΠΑΝΟΥ ΕΥΑΓ. ΜΕΓ-ΜΑΡΙΑΗ: ΚΙΡΚΑΓΑΤΣ

ΚΙΡΚΑΓΑΤΣ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
1973

Β' ΑΠΟ ΤΗΝ «ΕΞΟΔΟ»

Α' ΑΠΟΓΟΝΟΙ ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΑΙΩΝ

Ὁ Γρηγόριος Γρηγοριάδης (Γκρεγκουάρ), ὁ πατριάρχης σήμερα (1972) τῶν Κιρκαγατσλήδων στὴν Ἑλλάδα μὲ τὰ 93 χρόνια του, ἀφηγεῖται τὸ ἐξῆς περιστατικό:

Ὁ μέραρχος τῆς Ἀνεξάρτητης Μεραρχίας συνταγματάρχης Δ. Θεοτόκης, κατὰ τὴ διέλευση τῆς μεραρχίας ἀπὸ τὸ Κιρκαγάις (27-28 Αὐγούστου 1922), δὲν εἶχε διάθεση νὰ παραλάβει τὸν ἄμαχο χριστιανικὸ πληθυσμὸ, παρά τις ἱκετευτικὲς παρακλήσεις ἐπιτροπῆς προυχόντων μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν παπα-Στέλιο Κολοκοτρώνη. Τότε ὁ παπὰς αὐτὸς τοῦ εἶπε σὲ ἔντονο ὕφος πὼς εἶναι ἀπ' εὐθείας ἀπόγονοι τῶν Κολοκοτρωναίων. Αὐτὸ συγκίνησε τοὺς διοικητὲς τῶν συνταγμάτων ἀντισυνταγματάρχες Τσίπουρα καὶ Κωνσταντίνου καὶ ἀξίωσαν τὴν παραλαβὴ τοῦ πληθυσμοῦ, πρᾶγμα ποὺ ἐγινε.

Τὸ περιστατικὸ βεβαιώνει καὶ ὁ κ. Γεώργιος Ἀντωνίου (Τσουμπάνης), ὑφασματέμπορος στὴ Θεσ/νίκη, τότε ἡλικίας 14 χρονῶν. Τυχαῖα παραβρέθηκε στὴ συζήτηση. Τονίζει ἰδιαίτερα τὴν ἐπιμονὴ τοῦ Τσίπουρα, στὸν ὅποιο μᾶλλον χρωστοῦμε τὴ σωτηρία μας.

Β' ΕΚΕΙΝΟΙ ΠΟΥ ΕΜΕΙΝΑΝ

Στὸ «Χρονικὸν Μεγάλης Τραγωδίας» τοῦ Χρ. Ἐμ. Ἀγγελομάτη, ἀναγράφεται πὼς: «Δίπλα τῶν (δίπλα δηλαδὴ στοὺς φεύγοντες Κιρκαγατσλήδες) καὶ ὁ ἀρχιερατικὸς ἐπιτροπος, ὁ γέρον οἰκονόμος, Στυλιανὸς Κολοκοτρώνης. «Ἦτο ὁ τελευταῖος ποὺ προσῆλθεν εἰς τὸν Καταυλισμὸν, ἀφοῦ ἐβεβαιώθη ὅτι κανεὶς δὲν ἔμενε χριστιανὸς εἰς τὴν πόλιν, ἀσφαλῆς βορὰ τῶν ἐπερχομένων θηρίων».

Ἡ πληροφορία δὲν εἶναι ἀκριβής, γιατί δυστυχῶς ἔμειναν χριστιανοὶ στὴν πόλη, ὄχι βέβαια πὼς ἔφταιγε ὁ παπὰ - Στέλιος, ποὺ ἔκανε θαυμάσια τὸ καθῆκον του ὡς τὸ τέλος. Ἀναγράφουμε παρακάτω ὅσους γνωρίζουμε, κάνοντάς τους ἐδῶ φτωχικὸ κι ἐύλαβικὸ μνημόσυνο, γιατί ἀσφαλῶς ἐγιναν «βορὰ τῶν ἐπελθόντων θηρίων».

Ἔμεινε ἡ γιαγιά μου Βασιλικὴ Μεϊμάρογλου (Τσολάκη) καὶ ἡ θεία μου (κόρη τῆς) Εὐλαμπία. Κάθονταν σὲ δικὸ τους σπίτι, μακριὰ ἀπὸ κεῖ ποὺ μέναμε ἐμεῖς, πάνω ἀπὸ τὴ «Σούστα». Ἔμεῖς, οἱ γονεῖς μου Βαγγέλης καὶ Μερσίνια, ἡ γιαγιά μου ἀπὸ τὴ μητέρα Ἐλενίτσα καὶ 5 παιδιὰ μέναμε κάτω στὸ «Κιρπίτς μελέ» πρὸς τὸν «κασκανέ» (περιοχὴ σφαγείων).

Ὁ πατέρας μου πάλαιψε πολὺ μὲ τὴ συνείδησή του: Πὼς ν' ἀφήσει τὴ μάνα του ποὺ ἦταν παράλυτη; Ποιὸς νὰ σώσει; τὴν παράλυτη μάνα καὶ τὴν ἀδελφὴ του ἢ τὴν ἄρρωστη γυναῖκα του, τὰ 5 παιδιὰ του καὶ τὴν πεθερά του;

Στὴν ἀπόγνωσή του πῆγε καὶ πῆρε τὴ μάνα του καὶ τὴν κουβάλησε (πῶς;) στὸ ἄκρο τῆς πόλης, ἀπ' ὅπου θὰ ἔφευγε ὁ πληθυσμὸς. Ὁ θεῖος τῆς μάνας μου Ἰπποκράτης Γιαννόπουλος (ἀδελφὸς τῆς γιαγιᾶς μου Ἐλενίτσας τοῦ Εὐτύμ) ἔτρεξε (τὰ λεπτὰ προετοιμασίας γιὰ τὴν «ἐξοδο» ἦταν μετρημένα), βρῆκε τὸν πατέρα μου καὶ τοῦ εἶπε: «βρέ, Βαγγέλη, εἶσαι τρελλός; Ποῦ θ' ἀφήσεις τὰ 5 μωρὰ σου (τὸ μεγαλύτερο 8 χρονῶν)»; Αὐτὸ τὸν κλόνησε. Ἄφησε τὴ μάνα καὶ τὴν ἀδελφὴ κι ἀκολούθησε τὴ γυναῖκα καὶ τὰ παιδιὰ του μὲ συντριμμένη καρδιά. Τί ν' ἀπόγιναν οἱ δυὸ γυναῖκες;

Ὁ Γιώργος Ἀντωνίου (Τσουμπάνης) μοῦ εἶπε πὼς ἔμεινε κι ἓνας γερο-δάσκαλος, ὁ Λεωτζάκος, 90 χρονῶν. Ἐπειδὴ θὰ φεύγαμε, ὁ γείτονάς του ἄνοιξε τὸ ρακί. Αὐτὸς πῆρε μιὰ κατσαρόλα ρακί, ἤπιεν ὅσο μπορούσε, κοιμήθηκε κι οὔτε πῆρε χαμπάρι πὼς οἱ Κιρκαγατσλήδες ἄδειασαν τὴν πόλη. Μακάρι νὰ μὴ ξύπνησε!

Ἐπίσης ἔμειναν: Ἡ Ἐλενίτσα τοῦ Κοσμᾶ, ἡλικιωμένη γυναῖκα, ποὺ καθόταν στὸν κάτω μαχαλά, κοντὰ στοῦ Γαβάθογλου. Ἡ Οὐρανία, τὸ γένος Θεολόγου κι ὁ ἄντρας τῆς (ποιὸς θυμᾶται

ἐπάνωμο;) 50 χρονῶν. Αὐτοὶ οἱ δυὸ δὲ θέλησαν νὰ φύγουν, ποιὸς ξέρει γιατί.

Ἔμεινε ἀκόμα: Ἡ Κινικλιά (ἔτσι γνωστή), γυναῖκα ἐλευθερίων ἡθῶν. Κι αὐτὴ θεὸς σχωρῆστην, «ὁ ἀναμάρτητος τὸν λίθον βαλέτω». Τὴν σκότωσαν οἱ τσέτες μαζί μὲ τουρκάλες ἐλευθερίων ἡθῶν.

— Ὁ τσαγκάρης Ἀναστάσιος Χουλέρας, πού ἔμεινε στὸ πτωχοκομεῖο κι ἦταν γέρος (90 χρονῶν).

— Ὁ Κωσταντάρης Μανωλάκης κι ἡ γυναῖκα του Γραμματική.

— Ἡ Ἀναστασία (παρατσούκλι «Τσέτσω»), τὸ γένος Ἡλιοῦ μὲ τὸν ἄνδρα της.

— Ὁ Κυριακίδης Γεώργιος καὶ ὁ

— Γκριζιώτης Ἰωάννης μὲ τὴ γυναῖκα του.

— Ἔμειναν κι ὁ Ἐλευθεράκης Ἀριστείδης μὲ τὴ γυναῖκα του Μαρία, τὸ γένος Ἀξαρηλῆ καὶ τὸ γιό τους Χαράλαμπος, γιατί εἶχαν τὴ δουλειά τους στὸ Μπακίρ.

Γ' ΕΝΑΣ ΑΙΧΜΑΛΩΤΟΣ ΣΩΖΕΤΑΙ

Ὁ Νίκος Ἐλευθεράκης ἐνθουσιάστηκε μὲ τὸν ἐρχομὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ στὸ Κιρκαγάτς - ὅπως ὅλοι μας - κι ἀπὸ τὸν ἐνθουσιασμὸ του κατατάχτηκε ἐθελοντικὰ στὴ χωροφυλακή, γιὰ νὰ προσφέρει τίς ὑπηρεσίες του σύμφωνα μὲ τίς δυνάμεις του.

Ἐκπαιδεύτηκε τρεῖς μῆνες στὸν «Κισλά» (στρατώνα) τῆς Σμύρνης κι ἔπειτα τοποθετήθηκε στὴν ὑποδιοίκηση χωροφυλακῆς Μπαϊντηριοῦ. Τὸν ἔστειλαν σ' ἓνα τουρκοχώρι, πού εἶχε σταθμὸ χωροφυλακῆς μὲ ἓνα ἐνωματάρχη καὶ ἐννιά χωροφυλάκες. Ἐκεῖ ὑπηρετήσε ὡς τίς 20 Αὐγούστου 1922.

Ὅπισθοχωρώντας, μετὰ τὴν κατάρευση τοῦ Μετώπου, ἔφτασε στὴ Σμύρνη ὅπου βρῆκε τὸν συμπατριώτη μας στρατιώτη Καζέπη Χρήστο. Μαζί μὲ ἄλλους κατέληξε στὸ σπίτι τῆς Ἀμαλίας Μουράτη. Ὄταν ἡ φωτιά ἔφτασε κοντὰ στὸ σπίτι, βγήκε μαζί μὲ ἄλλους συμπατριῶτες. Στὸ δρόμο συνάντησε τὸν Μαρί-

νο (Μαρίνου) μὲ τὸν ὁποῖο βρέθηκαν σ' ἓνα παραλιακὸ καφενεῖο στὸ Κορδελιό. Ἐκεῖ συλλαμβάνεται ἀπὸ ἓνα «τσαντερμὰ» καὶ κλείνεται σὲ μιὰ ἀποθήκη, ὅπου βρίσκονται 1.000 ἄτομα, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ 16 Κιρκαγατσληδες. Θυμᾶται τοὺς ἐξῆς: Κώστας καὶ Δημήτρης Κοτζαμπακάλης, Γεώργιος Συμεωνίδης (Συμεωνάκης), Ἀρίστος τοῦ Ἰγνάτη («Μπιζιμ Ὀγλάν»), Μαρίνος Αὐτοὺς ὅλους τοὺς πῆραν Τοῦρκοι Κιρκαγατσληδες, τοὺς μετὰφεραν στὸ Κιρκαγάτς καὶ τοὺς σκότωσαν ὅλους. Ὁ Ν. Ἐλευθεράκης σῶθηκε!

Ἀπὸ τὴ Σμύρνη τοὺς ἔστειλαν στὴ Μαγνησία. Μαζί τους ἦταν καὶ 50 παπάδες. Τὸ βράδυ τοὺς σκότωσαν ὅλους. Ὄταν ἔφτασαν στὴ Μαγνησία, ὁ Χασάπ Ὀγλοῦ Οὐσὲν ἐφέντης, πού ἦταν μεμούρης στὸ Μπακίρ, γυρνοῦσε ἀνάμεσα στοὺς αἰχμαλώτους, καβάλα στ' ἄλογο, κι ἔψαχνε νὰ βρεῖ συμπατριῶτες του (ἀπὸ τὸ Μπακίρ) καὶ Κιρκαγατσληδες, γιὰ νὰ τοὺς σκοτώσει.

Ὁ Ἐλευθεράκης, πού τὸν εἶδε καὶ τὸν ἤξερε, γιατί εἶχαν ἄρτοποιεῖο στὸ Μπακίρ, κρύφτηκε πίσω ἀπ' ἄλλους καὶ τὴν γλύτωσε.

Στὴ Μαγνησία βρῆκε τοὺς Κιρκαγατσληδες: Μιχαὴλ Παπανικόλα, Γεώργιο Σάββα Ἐλευθεράκη, Ἰωάννη Ζαφειριάδη (Κίντα), 4 ἀδέλφια, γιοὺς τοῦ Κωσταντάρη, τὸν Παναγιώτη Στυλιανοῦ καὶ ἄλλους, πού δὲ θυμᾶται. Στὴ Μαγνησία σκότωσαν τὸν Κωνσταντῖνο Σάββα Ἐλευθεράκη καὶ τὸν Ἀθανάσιο Κουτρούλη.

Ἀπὸ τὴ Μαγνησία τοὺς στέλνουν στὰ ἐργατικὰ τάγματα τοῦ Σαλιχλί, ὅπου ἔφθασαν ὕστερ' ἀπὸ πορεία τριῶν ἡμερῶν. Ἐκεῖ πέθαιναν 100 ἄτομα τὴν ἡμέρα.

Πάλι πορεία τριῶν ἡμερῶν γιὰ νὰ φτάσει στὸ Ἐλιβάν, ὅπου τὸν ἀπόσπασαν. Ἐκεῖ ὅμως ἄρρώστησε καὶ τὸν ἔστειλαν σὲ νοσοκομεῖο τῆς Σμύρνης. Πηγαίνοντας γιὰ κεῖ διανυκτέρευσε ἓνα βράδυ στὸ Ἀχμετλί, ὅπου συνάντησε τὸν Νίκο Εὐθυμίου - Βασιλειάδη. Θυμᾶται πού τοῦδωσε κεφτέδες καὶ τοὺς ἔφαγε παρὰ τὸν ὑψηλὸ πυρετὸ πού εἶχε. Ἄλλο βράδυ ἔμεινε στὸ ἀναρρωτήριο τῆς Μαγνησίας, ὅπου συνάντησε τὸν Δημητράκη Παπαστέλιου (Κολοκοτρώνη). Τὴν τρίτη μέρα μπῆκε στὸ νοσοκομεῖο

της Σμύρνης, στο Καρατάσι. Έμεινε 50 ημέρες. Ο γιατρός ήθελε να του δώσει άδεια αναρρωτική μη ξέροντας πώς είναι αιμάλωτος.

Έπέστρεψε στο τάγμα του στο Σαλιχλί. Έμεινε ως το Δεκέμβρη 1923 κι έπειτα τους έστειλαν στη Σμύρνη για ανταλλαγή. Στη Σμύρνη έμειναν ακόμα 45 ημέρες και τέλος έφυγαν για την Ελλάδα.

Το μικρό αυτό χρονικό ο Νίκος Έλευθεράκης «γεμίζει» με περιστατικά ανατριχιαστικά, μαρτυρικά, δίψας, πείνας, γύμνιας, πορείας εξαντλητικής, ύπνου, κακομεταχείρισης, αγρίων φόνων, που λίγο πολύ είναι γνωστά στους πρόσφυγες της Μικρασίας και του Πόντου από προσωπικές έμπειρίες, μικρότερες ή μεγαλύτερες, από άφηγήσεις συγγενών.

Οί νεότεροι Μικρασιάτες και οί ντόπιοι έλληνες τά πληροφορήθηκαν από άλλους ή τά διάβασαν σε έργα λογοτεχνών (Βενέζη, Δούκα, Άγγελομάτη).

Νά έπιζήσει κανένας ύστερ' από τόσες κακουχίες είναι κάτι τό σημαντικό. Πρέπει νά είναι από τους ενονημένους της Τύχης. Κι ένας απ' αυτούς φαίνεται πώς ήταν ο Νίκος Έλευθεράκης.

Δ' ΑΝ ΕΧΕΙΣ ΤΥΧΗ, ΔΙΑΒΑΙΝΕ

(Άφήγηση του Κώστα Χατζηγεωργίου, από τό Μπακίρ κατοίκου Θεσ/νίκης).

— Τόν Αύγουστο του 1922, σ' αντικατάσταση του θείου του Βαγγέλη, του ανέθεσαν νά φυλάξει ενέδρα στο Μπακίρι, για νά προστατεύσουν τό χωριό από τυχόν έπιδρομή Τούρκων τσέτηδων. Του έδωσαν κι ένα όπλο «μαρτίνα» που δέν ήξερε τη χρήση του.

Στό χωριό είχαν και 5-6 χωροφύλακες μ' ένα ύπενωματάρχη.

Τά μεσάνυχτα (ίσως 22 Αύγούστου) οί χωροφύλακες τους ανακοινώνουν πώς αποχωρούν και νά πάρουνε τά μέτρα τους. Αύτός, χωρίς νά ειδοποιήσει κανένα, ακολουθήσε τους χωροφύλακες στο Κιρκαγάτς. Έκει έμαθε τί συνέβαινε και άμέσως

μέ τον Γεώργιο Νικολαΐδη ή Γεωργιάδη (τώρα βρίσκεται σ' ένα χωριό της Μασσαλίας της Γαλλίας) παράγγειλε στους συμπατριώτες του νά κατέβουν στο Κιρκαγάτς κι από κεί νά φύγουν όλοι για τη Σμύρνη.

Πραγματικά όλο τό Μπακίρι κατέβηκε στο σιδηροδρομικό σταθμό του Κιρκαγάτς, όπου ήταν μαζεμένοι κι οί Κιρκαγατσλήδες περιμένοντας τραίνο για νά φύγουν στη Σμύρνη.

Έκει ήρθαν οί Τούρκοι πρόκριτοι του Κιρκαγάτς και τους είπαν νά πάνε στα σπίτια τους κι ότι οί τούρκοι κάτοικοι θά τους προστάτευαν και θά τους έσωζαν.

Οί έλληνες κάτοικοι του Κιρκαγάτς και του Μπακίρ, πήγαν στα σπίτια των. Ο Κώστας Χατζηγεωργίου άφησε την μητέρα του (ό πατέρας του, που είχε πεθάνει, Κοτζά - Βασίλ, ήταν προύχοντας στο Μπακίρ) κι ανέβηκε σ' ένα τραίνο, που ήρθε κάποτε παραφορτωμένο (άνέβηκε στη σκεπή επάνω) κι έφυγε για τη Σμύρνη και δέν ξαναείδε πιά τους δικούς του.

Τό τραίνο ύστερα από ταξίδι 14 ώρων έφτασε στη Σμύρνη (Σμύρνη - Κιρκαγάτς είναι περίπου 120 χλμ.).

Καθώς γύριζε μόνος του θυμήθηκε τον εξάδελφό του Παναγιώτη Έμμανουηλΐδη (Χατζηγεωργίου), που ύπηρετούσε στο 13ο αστυνομικό τμήμα της Καραντίνας της Σμύρνης. Πήγε και τον βρήκε, τον κράτησε για λίγο κι έπειτα χάθηκε. (Άργότερα έμαθε πώς ο ξάδελφός του σκότωσε ένα τούρκο, του πήρε τό άλλογο κι έφυγε από τον Τσεσμέ). Έτσι ο Κώστας έμεινε και πάλι μόνος και γυρνούσε σά χαμένος άσκοπα στους δρόμους της Σμύρνης.

Τυχαία συνάντησε στο δρόμο τό θείο του Γεώργιο Μπακιρλή (Κεχαγιά) με την οικογένειά του, που τον πήρε κοντά του (ό Κώστας ήταν 14-15 χρονών έφηβος). Όλοι μαζί τώρα κοιτάζαν νά βρουν κάπου νά μείνουν.

Στην αρχή έμειναν σ' ένα υπόγειο στη συνοικία «Άγιου Δημητρίου» κι όταν άρχισε ή πυρκαγιά κατέβηκαν στην παραλία.

Έκει που πηγαινοέρχονταν άπελπισμένοι ένας Τούρκος λοχίας, περιπολάρχης, σταμάτησε τό θείο του και του είπε:

«Σὲν κουργαρντίν μπανά» (σὺ μὲ ἔσωσες). Ἔγινε ἡ γνωριμία κι ὁ λοχίας συμπλήρωσε: «τώρα θὰ σὲ γλυτώσω ἐγώ». Τοὺς εἶπε νὰ καθίσουν σὲ μιὰ ὀρισμένη γωνία καὶ νὰ τὸν περιμένουν τὸ ἄλλο πρωῖ.

Τὴν ἄλλη μέρα τοὺς συνάντησε καὶ τοὺς πῆγε καὶ τοὺς ἐγκατέστησε στὰ βαγόνια τοῦ Χαλκὰ Μπουνάρ (Ὁ θεῖος τοῦ Κώστα ἦταν σιδηροδρομικός). Ἐκεῖ ἔμειναν 22 ἡμέρες καὶ τοὺς φρόντιζε γιὰ ὄλα, φαγητὸ καὶ ὕπνο. Κατόπιν τοὺς ὀδήγησε μὲ προστατευτικὴ συνοδεία στὴν προκουμαία καὶ τοὺς ἔβαλε στὸ πλοῖο «Ἄστραπή». Ἀπὸ τὴν «Ἄστραπή» μεταφέρθηκαν στὸ ὑπερωκεάνιο «Μ. Ἑλλάς» κι αὐτὸ τοὺς ἀποβίβασε στὸ Βόλο.

Τύχη μιὰ φορά !....

Ε' ΟΙ ΑΙΧΜΑΛΩΤΟΙ ΜΑΣ

Ὅσοι Κιρκαγατολῆδες πιάστηκαν αἰχμάλωτοι δὲν βρίσκονταν στὸ Κιρκαγάτς, ὅταν πέρασε ἀπὸ κεῖ ἡ Ἄνεξάρτητη Μεραρχία στίς 27-28 Αὐγούστου 1922.

Ἦταν ὄλοι τους στὴ Σμύρνη, γιατί ἐκεῖ ἐργάζονταν (μερικοὶ ἀπὸ χρόνια), ἢ γιατί ὑπηρετοῦσαν ἐκεῖ στρατιῶτες. Λίγοι φύγαν λίγο καιρὸ πρὶν ἀπὸ τὴν καταστροφὴ καὶ κατέφυγαν στὴ Σμύρνη γιὰ μεγαλύτερη ἀσφάλεια.

Ὅσοι ἀπ' αὐτοὺς ἔζησαν, σῶθηκαν κι ἀξιῶθηκαν νὰ ἔρθουν στὴν Ἑλλάδα, ἤλθαν μὲ τὴ συμφωνία τῆς ἀνταλλαγῆς τῶν πληθυσμῶν. Ἀπὸ αὐτοὺς οἱ στρατιῶτες γύρισαν ὕστερα ἀπὸ 10-12 μῆνες κι οἱ πολῖτες, πὺ εἶχαν κρατηθεῖ ὡς ὄμηροι, ὕστερα ἀπὸ 18-20 μῆνες, ὅπως κι οἱ ἄλλοι Μικρασιάτες.

Ἀπὸ ζωντανούς καὶ νεκρούς ζητοῦμε συγχώριση ἂν οἱ πληροφορίες μας παρουσιάζουν μικρὲς ἐλλείψεις ἢ μικρὰ λάθη. Ἄς ὀψεται ἡ μνήμη!

α' Ἐκεῖνοι πὺ ἤλθαν στὴν Ἑλλάδα:

1. Δημήτριος Παπαστέλιου Κολοκοτρώνης Στρατιῶτης
2. Ἀναστάσιος Στυλιανοῦ »
3. Κυριάκος Κουρκουβέλης »
4. Κωνσταντῖνος Κωστανταρῆς »

5. Ἀπόστολος Κασμιρλόγλου δεκανέας
6. Νικόλαος Εὐθυμίου - Βασιλειάδης Λοχίας
7. Ὀρέστης Σταμπίδης
8. Παναγιώτης Στυλιανοῦ
9. Παναγιώτης Δημόπουλος (Τεμπέλ Παναγιώτ)
10. Ἀπόστολος Γιοσμᾶς
11. Δημήτριος Μπακάλμπασης
12. Μάρκος Καβουρματζῆς
13. Τηλέμαχος Κωστανταρᾶς
14. Νικόλαος Κωστανταρᾶς
15. Ἀρίσταρχος Κωστανταρᾶς
16. Ἰωάννης Ζαφειριάδης (Κίντας)
17. Γεώργιος Δήμου
18. Ἀρίσταρχος Μπαϊράμογλου
19. Βασίλειος Τζῶρτζη Βασιλειάδης (ἀπὸ τὸ Μπακίρ).
20. Μιχαὴλ Παπανικολάου
21. Γεώργιος Στρατέλος
22. Νικόλαος Ἐλευθεράκης (Ἀξαρλῆς), χωροφύλακας
23. Γεώργιος Σάββα Ἐλευθεράκης.

β' Ἐκεῖνοι πὺ ἔμειναν στὴν Πατρίδα γιὰ πάντα:

1. Δημοσθένης Κυριακίδης Πέθανε ἀπὸ κακουχίες
2. Θουκιδίδης Ζαφειριάδης » » »
3. Χαράλαμπος Κονσολίδης » » »
4. Ἀθανάσιος Φραγκούλης
5. Ἰωάννης Λεονταρίδης
6. Κυριάκος Μυλωνᾶς
7. Γεώργιος Καρβουνιάρης
8. Μιχαὴλ Κοτζαμπάσογλου (Γυτίμης), στρατιῶτης
9. Κωνσταντῖνος Κοτζαμπακάλης
10. Δημητρός Κοτζαμπακάλης
11. Φιλόδημος Νικολάου (Καρακίνης)
12. Παναγιώτης Κοτζαμπάσογλου (Γυτίμης)
13. Νικόλαος Πετρίδης (Στροῦμπος), στρατιῶτης.

14. Κωνσταντίνος Ξανθίδης
15. Μαρίνος Μαρίνου
16. Βασίλειος Καζεπίδης, εξάδελφος του Βασιλείου Καζεπίδη, πατέρα των οδοντογιατρών της Θεσ/νίκης Μιχαήλ και Γεωργίου
(Οι έννιά προηγούμενοι Κιρκαγατσλήδες (από τον Κοτζαμπόσογλου έως τον Καζεπίδη) έφυγαν από το Κιρκαγάτς και πήγαν στη Σμύρνη για να μείνουν στο ξενοδοχείο της χήρας Ευαγγελίας, κόρης του Χαράλαμπου Κασμιρλόγλου. Από εκεί τους πήραν Τούρκοι Κιρκαγατσλήδες (Οί Χαντουμνέ Άμντ εφέντης και ο άνεπιός του) και τους εκτέλεσαν, ποιός ξέρει πώς).
17. Άναστάσιος Κονσολίδης αδελφός του Χαράλαμπου
18. Λεωνίδας Ήσαϊας πέθανε από κακουχίες
19. Βασίλειος Μαρκάκης » » »
20. Κόνσουλας (Ξυνός) αδελφός του Ήγνάτη (Πατρακή). Μεταφέρθηκε από τη Σμύρνη στο Κιρκαγάτς κι άπηγχονίστηκε.
Οί Τούρκοι είπαν σ' αϊχμαλώτους που έπερασαν από το Κιρκαγάτς (μεταξύ τους κι ο Βενέζης) πώς «σ' αυτόν έδω τον πλάτανο (της Άγορᾶς) κρεμάσαμε το Γιώργη το μαραγκό (έτσι ήταν γνωστός από τη δουλειά του)».
21. Γεώργιος Συμεωνίδης (Συμεωνάκης), τουφεκίστηκε βραδυπορώντας.
22. Σταύρος Ήωσηφόπουλος (Λάβδας), πέθανε από κακουχίες
23. Νικόλαος Ήω. Παπαλάνης (Καπιλής), τσαγκάρης έγκατεστημένος στη Σμ. από το 1910 ή 1912, πέθανε από κακουχίες.
24. Γεώργιος Γιάνναρης, χάθηκε στην αϊχμαλωσία.
25. Νικόλαος Βασιλειάδης (από το Μπακίρ), πέθανε από κακουχίες.
26. Αγγέρης Κατερτζής } σκοτώθηκαν
27. Άριστείδης Γ. Βαφειάδης (Μπογιατζής) } στο δρόμο
28. Κων/τίνος Σάββα Ήλευθεράκης } τους σκότωσαν
29. Άθανάσιος Κουτρουλής } στη Μαγνησία

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Ό παρακάτω κατάλογος - με άλφαβητική σειρά - δείχνει πώς οί Κιρκαγατσλήδες υπήρξαν άνθρωποι έξυπνοι, ίκανοί, προοδευτικοί, δημιουργικοί. Στις νέες των πατρίδες, όπου άποκαταστάθηκαν, άναδείχτηκαν στις έπιστήμες, στις τέχνες, στο έμποριο, στη βιομηχανία. Μερικοί ήταν γνωστοί κι από το Κιρκαγάτς. Κάποιοι είναι πασίγνωστοι σ' όλη την Έλλάδα κι οί έπιχειρήσεις τους από τις πιό γερές.

Δέ λέμε πώς μόνον οί Κιρκαγατσλήδες είναι άξιοι και ίκανοί. Πολλοί όμολόγησαν ότι οί Πρόσφυγες γενικά άνάπτυξαν άξιόλογες δραστηριότητες στους διαφόρους τομείς της Τέχνης, της Έπιστήμης, της Οίκονομίας κι έδωσαν πνοή κι ώθηση στην οίκονομική και πολιτιστική ζωή της Πατρίδας μας.

Άν είναι μικρότερες ή λιγότερες οί ίκανότητες κι οί δραστηριότητες των Κιρκαγατσλήδων. Άλλωστε «ή καλή μέρα από το πρωί φαίνεται». Άκόμα από το Κιρκαγάτς φάνηκε ή άξιοσύνη τους. Μιά μειονότητα μέσα στην πόλη τους, που άποτελούσε το 1/6 ή το 1/7 του όλου πληθυσμού, κυριαρχούσε σέ κάθε εκδήλωση πνευματική, πολιτιστική, οίκονομική (όπως φάνηκε από τις σελίδες που προηγήθηκαν).

Ήσως θά μπορούσε νά ρωτησει κανένας: Ποϋ όφείλεται ή τέτια και τόση άξιοσύνη των Κ.; Ό Chateaubriand, που έπισκέφτηκε το Κιρκαγάτς τον Οκτώβρη του 1806 (βλ. σχετικές σελίδες στην άρχή του βιβλίου), δίνει μια πρώτη και σωστή άπάντηση:

«... Είναι από τις πόλεις που οί Τούρκοι όνομάζουν Ήρές· είναι προσαρτημένη στο μεγάλο τζαμί της Κωνσταντινούπολης. Οί πασάδες δέν μπορούν νά μπουν έδω»

Σέ μια τέτια πλούσια πόλη κι ίερή οί Έλληνες είχαν όλη τη δυνατότητα και την έλευθερία νά δραστηριοποιηθοϋν, νά

ἀναπτυχθῶν οικονομικά, νὰ ἐξελιχθῶν πολιτιστικά, νὰ ἰδρῦ-
σουν περίφημα σχολεῖα κι ἐκκλησίες. Καὶ τῶρα ὁ κατάλογος:

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΚΙΡΚΑΓΑΤΣΛΗΔΩΝ ΠΟΥ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΑΝ
Ἡ ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΟΥΝ ΚΑΠΟΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΒΟΛΗ

1. Ἀντωνίου (Τσουμπάνη), ἀδελφοί: α' Γεώργιος, ἔμπορος στὴ Θεσσ/νίκη β' Ἀντώνιος, γιατρὸς στὴ Θεσσ/νίκη.
2. Βασιλειάδης Γεώργιος τοῦ Βασιλείου, ἀπὸ τὸ Μπακίρι, μηχανικός, κάτοικος Ἀθηνῶν.
3. Βάσου (Οὐτουντζόγλου) Βάσος τοῦ Ἀναστασίου, κάτοικος τῆς Ἀθήνας, ἰδρυτὴς καὶ διευθυντὴς τῆς ὁμώνυμης βιομηχανικῆς ἐταιρείας.
4. Βουτσαδόπουλος Κων/τίνος τοῦ Γεωργίου, φαρμακοποιὸς στὸ Κάϊρο. Πιθανῶς τὸ 1924-25 ἐγκαταστάθηκε στὴν Ἀθήνα κι ἄνοιξε φαρμακεῖο στὴν συνοικία Ἁγία Ζώνη. Πέθανε στὴν Ἀθήνα.
5. Γιαννόπουλοι, ἀδελφοί, γιοὶ τοῦ Ἀναστασίου, ποὺ ἦταν δικηγόρος καὶ στὸ Κιρκαγάτς, γλωσσομαθὴς καὶ κοινοτικὸς παράγοντας: α' Ἀπόστολος, συνταξιούχος δικαστικὸς ὑπάλληλος, μένει στὴ Θεσσ/νίκη. β' Νικόλαος, γιατρὸς χειρουργὸς στὴ Θεσσ/νίκη.
6. Γρηγοριάδης Δημήτριος τοῦ Γρηγορίου (Γκρεγκουάρ), ἔμπορος καὶ εἰσαγωγέας, στὴν Ἀθήνα.
7. Δαλακίδης Κων/τίνος τοῦ Γεωργίου, γιατρὸς παθολόγος, μένει στὴν Ἀθήνα.
8. Εὐθυμίου Βασίλειος τοῦ Εὐθυμίου, ἀριστοῦχος ἀπόφοιτος τῆς Χάλκης καὶ πτυχιούχος τῶν πολιτικῶν καὶ κοινωνικῶν ἐπιστημῶν τῆς Σορβόνης. Πρωθιερέας τοῦ Καθεδρικοῦ Ναοῦ τῆς Νέας Ὑόρκης, ὅπου πέθανε. Διευθυντὴς περιοδικοῦ καὶ συγγραφέας ἀξιόλογων ἔργων.
9. Ζαφειριάδης Κωντίνος τοῦ Ἰωάννου (Κίντα), μηχανικός - ἐργολάβος οἰκοδομῶν, στὴν Ἀθήνα.
10. Ἡλιοῦ - Κεφαλίδου Στάσα, ὀδοντογιατρὸς στὴ Θεσσ/νίκη.
11. Ἰωαννίδης Εὐάγγελος τοῦ Ἀριστείδη, κάτοικος Ἀθηνῶν, μηχανολόγος, ἀντιπρόσωπος ἐργοστασίων καὶ ἐταιρειῶν.

- Ἡ πατέρας του ἦταν σιδηροδρομικός στὸ Κιρκαγάτς.
12. Καζεπίδη, ἀδελφοί, γιοὶ τοῦ Βασιλείου: α' Μιχαὴλ καὶ β' Γεώργιος, ὀδοντογιατροὶ τῆς Θεσσ/νίκης.
 13. Κανελλόπουλος Νίκος τοῦ Κωστῆ, καθηγητὴς Φυσικῶν στὸ Ἀμερικανικὸ Κολλέγιο τῆς Ἀθήνας.
 14. Κάφαρης Ἀντώνιος τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἀντιπρόεδρος τοῦ ΑΣΔΥ, κάτοικος τῆς Ἀθήνας.
 15. Κολοκοτρώνη, ἀδελφοί, γιοὶ τοῦ Εὐαγγέλου: α' Ὅμηρος καὶ β' Ὁρέστης, ἰδρυτὲς καὶ διευθυντὲς τῆς μεγάλης φαρμακευτικῆς καὶ χρωματογραφικῆς βιομηχανίας «ADELCO» στὸ Μοσχάτο Ἀθηνῶν.
 16. Κολοκοτρώνης Σωκράτης, γιὸς τοῦ παπα-Στέλιου, τοῦ Ἀρχιερατικοῦ Προϊσταμένου τοῦ Κιρκαγάτς, συνταξιούχος γιατρὸς, πέθανε στὴν Ἀθήνα.
 17. Κοτζάμπαση, ἀδελφοί: α' Χαρίλαος καὶ β' Γρηγόριος. Εἶχαν ἀποθήκη φαρμάκων στὴν Ἀθήνα, ὅπου πέθαναν.
 18. Λεονταρίτης Γεώργιος τοῦ Νικολάου: Κιρκαγάτς 1867 - Ἀθήνα 1949. Ἐμποροβιομήχανος καὶ δήμαρχος στὸ Ἀξάρι. Μέλος πολλῶν ἐπιτροπῶν γιὰ τὴν ἀποκατάσταση τῶν προσφύγων.
 19. Λεονταρίτης Ἀπόλλων, γιὸς τοῦ προηγούμενου, λογοτέχνης, μένει στὴν Ἀθήνα.
 20. Λούπης Ἀριστείδης τοῦ Μιχαήλ, συνταξιούχος ἐπιθεωρητὴς τῶν ΣΕΚ, μένει στὴ Θεσσ/νίκη. Ἕνας γιὸς του (ὁ Ὅμηρος) εἶναι ἔμπορος στὴ Θεσσ/νίκη κι ἕνας ἄλλος (ὁ Ἀλέξανδρος) γιατρὸς.
 21. Λυμπερόπουλος Κάρολος τοῦ Ἀριστείδη, καθηγητὴς Πανεπιστημίου στὴ Γαλλία.
 22. Μάδη, ἀδελφοί, γιοὶ τοῦ Γιουσουφάκη κοινοτικοῦ παράγοντα στὸ Κιρκαγάτς: α' Ὀδυσσεύς, ἐγκαταστάθηκε στὴ Λαμία, ὅπου καὶ πέθανε. Μαζὶ μὲ τὸν Ἀχιλλέα Τσακίρη δημιούργησαν στὴ Λαμία πρότυπο ἀμπελώνα πολλῶν στρεμάτων. Εἶχε κι ἄλλες ἐπιχειρήσεις. β' Γαληνός, φαρμακοποιὸς στὴ Μυτιλήνη.
 23. Μείμαρίδης Γεώργιος Ἐπανελλημμένα δημογέροντας καὶ ἐκ-

- κλησιαστικός ἐπίτροπος στό Κιρκαγάτς. Ίδρυσε στήν Ἀθήνα μέ τὸ γαμπρό του Πιρπιρόγλου τὰ μεγάλα καταστήματα «ΙΛΙΟΝ» καὶ «ΚΡΥΣΤΑΛ».
24. Μειμαρίδη, ἀδελφοί, γιοὶ τοῦ προηγουμένου. α' Ἀντισθένης, β' Ἀναστάσιος καὶ γ' Ἀντώνιος. Ἐπεξέτειναν τὶς ἐπιχειρήσεις τοῦ πατέρα των καὶ ἴδρυσαν τὸ «ΑΚΡΟΝ». Σήμερα οἱ ἐπιχειρήσεις ἐπεκτάθηκαν στὴ Θεσσαλονίκη μέ τὴν ἴδρυση τοῦ καταστήματος «ΙΛΙΟΝ, ΚΡΥΣΤΑΛ, ΑΚΡΟΝ».
25. Μειμαρίδης Γεώργιος, γιὸς τοῦ Ἀναστασίου, ἐγγονὸς τοῦ δημογέροντα, γεννήθηκε στήν Ἀθήνα, λογοτέχνης. Ἐγραψε τρία βιβλία διηγημάτων: «Αὐγουστος ἦταν», «Λυκαβητὸς», «Λυτρωτικὸ».
26. Παπαζαχαρίου, ἀδελφοί, γιοὶ τοῦ παπα-Ζαχαρία, ἀρχιερατικοῦ προϊσταμένου στό Κιρκαγάτς: α' Κώστας, γεωπόνος, μένει στὴ Ν. Σμύρνη β' Μυράτ, μένει στὴ Γλυφάδα, πρῶν ἐπιθεωρητῆς τῆς Μόμπιλ Ὁϊλ.
27. Παπανικολάου Δημήτριος, γιὸς τοῦ παπα-Νικόλα, γαμπρὸς τῶν βιομηχάνων ἀδελφῶν Κολοκοτρώνη (Ὁμήρου καὶ Ὁρέστη). Ἐγκαταστάθηκε στό Βόλο μέ τὴ γυναίκα του Ἀρτέμιδα (Κολοκοτρώνη), διευθύντρια τοῦ Παρθεναγωγείου τοῦ Κιρκαγάτς. Πέθανε στήν Ἀθήνα.
28. Παρασκευᾶς Πάρις τοῦ Παρασκευᾶ, μηχανικὸς - μηχανολόγος. Γιὸς τῆς Φωτεινῆς Παρασκευᾶ - Γιαννοπούλου, ἐγγονὸς τοῦ Ἀναστασίου Γιαννοπούλου (βλ. παραπάνω).
29. Πετρίδης Πέτρος τοῦ Τριανταφύλλου, γιατρός, ὕφηγητῆς Πανεπιστημίου καὶ διευθυντῆς ἱατρικοῦ φροντιστηρίου στήν Ἀθήνα.
30. Πετρίδης Φιλοκτῆμων τοῦ Ἀριστοτέλη, γεωπόνος. Πέθανε.
31. Πιρπιρόγλου Ἀλέξανδρος τοῦ Θεοδώρου, γαμπρὸς τοῦ Γ. Μειμαρίδη καὶ συνεταῖρος του στὶς ἐπιχειρήσεις «ΚΡΥΣΤΑΛ», «ΙΛΙΟΝ», «ΑΚΡΟΝ».
32. Ραπίδη, ἀδελφοί, γιοὶ τοῦ Ἀφεντούλη Ραπίδη: α' Δημήτριος, δικηγόρος, πέθανε στήν Ἀθήνα. β' Γεώργιος, εἶχε κατάστημα ἐπίπλων στήν Ἀθήνα. γ' Παναγιώτης, γιατρός, νευρολόγος, διευθυντῆς Ψυχιατρείου Ἀθηνῶν.

33. Ραπτόπουλος Θρασύβουλος τοῦ Δημητρίου, καθηγητῆς καὶ πρύτανης (1970-1972) στό Πανεπιστήμιο τῆς Θεσσαλονίκης. Ὁ πατέρας του ἦταν Σμυρνιός. Ἡ μητέρα του Ἀναστασία Ραπτοπούλου, τὸ γένος Γρηγοριάδη (Γκρεγκουάρ).
34. Τικμόγλου Ἀριστείδης τοῦ Σπυρίδωνος, γιατρός, πέθανε στήν Ἀθήνα.
35. Τικμόγλου Τιμολέων, σιδηροδρομικὸς τῶν ΣΠΑΠ.
36. Τοσουνίδης Ὀδυσσεύς, γιατρός συνταξιούχος στήν Ἀθήνα.
37. Τσακίρης Ἀχιλλεὺς (βλ. καὶ Μάδης Ὁδ.), κοινοτικὸς παράγοντας στό Κιρκαγάτς καὶ δήμαρχος στὴ διάρκεια τῆς Ἑλληνικῆς κατοχῆς.
38. Ψάλτης Σάββας τοῦ Δημητρίου, ἀνώτερος ὑπάλληλος τοῦ Ὑπουργείου Ἑσωτερικῶν καὶ ἐγγονὸς τοῦ δημογέροντα στό Κιρκαγάτς Παναζοπούλου Σάββα.